

Republika e Kosovës
Republika Kosovo-Republic of Kosovo
Kuvendi - Skupština - Assembly

VI SAZIV

Prolečno zasedanje

Komisija za poljoprivredu, šumarstvo, ruralni razvoj, životnu sredinu, i prostorno planiranje

Sednica br. **39**

Priština, od 2.4.2019, u 11:00 časova

Zgrada skupštine, sala N-204

ZAPISNIK

Prisutni: Muharrem Nitaj, Srđan Mitrović, Liburn Aliu, Ganimete Musliu, Salih Salihu, Andin Hoti, Salih Zyba, Danush Ademi i Lutfi Zharku.

Odsutni: Etem Arifi i Besa Gaxherri.

Pozvani: Fatmir Matoshi, ministar Životne sredine i prostornog planiranja, Arben Çitaku, generalni sekretar, Sevdije Lama i Leutrim Sahiti, savetnici, Fatmir Gërguri, glavni inspektor nezavisne komisije za rudnike i minerale, Selvete Grajçevci-Pllana, predsedavajuća pravnog departmana.

Pomoćno osoblje komisije: Bajram Badivuku, Ylber Sherifi.

Sednici predsedavao, **Muharrem Nitaj**, predsednik komisije.

Dnevni red

1. Usvajanje dnevnog reda;
2. Usvajanje zapisnika Komisije iz održane sednice od 14.3.2019;
3. Informisanje Komisije u vezi hidroelektrana i kamenoloma; (pozvan ministar MSPP-a i zvaničnici Nezavisne komisije za rudnike i minerale).
4. Razno.

Predsednik nakon što ustanovio da su ispunjeni uslovi za početak rada, otvorio je sednicu sa prvom tačkom dnevnog reda.

1. Usvajanje dnevnog reda;

Dnevni red je usvojen bez promena.

2. Usvajanje zapisnika Komisije iz održane sednice od 14.3.2019;

Predsednik, je ustanovio da sa (sedam) 7 glasa za, usvojen je zapisnik održane sednice od 14.3.2019, sa dopunom poslanika **Salih Zyba**, sa dodatnim pitanjem za sekretara MPŠRR-a: “*Da li se odvija sudski postupak o slučaju ili zbrinjavanju javnosti koja su bila u javnom mnjenju?*”

3. Informisanje Komisije u vezi hidroelektrana i kamenoloma; (pozvan ministar MSPP-a i zvaničnici Nezavisne komisije za rudnike i minerale).

Predsednik, - prvo je pozdravio i zahvalio se učesnicima za učešće u sednici, ministra MSPP-a, Fatmir Matoshi i glavnog inspektora NKRM-a, Fatmir Gërguri, koji je predstavio zabrinutosti nekih stanovnika iz kamenoloma sela Qirez, koje smo posetili i upoznali se sa njihovim problemima, a koji su veoma ozbiljni. Takođe, sastali smo se i sa vlasnicima kamenoloma i ustanovili smo da tamo postoje veliki problemi koji mogu ugroziti i živote građana, zato smo pozvali nadležne osobe da nam pruže informacije o ovome problemu.

Ganimete Musliu, - predložila je da osim hidroelektrana i kamenoloma, ministar na osnovu informacija iz terena, da informiše u vezi čestih šumskih požara, jer je stanje alarmantno.

Fatmir Matoshi, ministar, - informacije o problemu kamenoloma u Qirezu, saznao sam od medija i od strane poslanice Ganimete Musliu, sa kojom smo se sastali i sa nekim predstavnicima sela Qirez, gde smo obavešteni o njihovim problemima. U vezi kamenoloma, MSPP-a, prati tri aspekte: zagađenje vazduha, degradaciju zemljišta i zagađenje voda. Druga pitanja o bezbednosti, koje su podigli stanovnici tokom rudarskog miniranja, ne pripadaju MSPP-u, i to su teme kojima se bave druge institucije kao što su NKRM, Ministarstvo unutrašnjih poslova. Na ovom području bilo je nekoliko jama koje su bile napunjene vodom, što je predstavljalo opasnost za stanovnike i prema jučerašnjoj inspekciji, ove jame su počele da se zatvaraju od strane operatera, koji poseduje ekološku saglasnost od MSPP-a. Za pojavu zapaljenja šuma, on je rekao da je veoma zabrinut i da osim kontakata sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, Agencijom za vanredne situacije, Agencijom za šumarstvo i opštinama, ministarstvo nema direktnu nadležnost u upravljanju ovom situacijom niti u šumama. Međutim, sa odobravanjem Administrativnog uputstva za kažnjavanje sa mandatskim kaznama, inspektorima se omogućava da kazne i do 100 € plamenike strni šta, a koji se nadovezuje sa zagađenjem vazduha.

Ganimete Musliu, - pitala je da osim zatvaranja jama, koji su konkretni koraci koje je preduzelo ili će preduzeti ministarstvo, prema nadležnostima koje im pripadaju i koje su bile preporuke inspektora sa terena. U nastavku ona je rekla da problem kamenoloma u Qirezu datira od ranije, i o tom problemu je raspravila i sa bivšom ministarkom MSPP-a, dok je danas ovo postalo medijalna vest, i to mora alarmirati sve odgovorne institucije jer ne smemo da ćutimo za problem koji pretili svim stanovnicima Qireza, ali drugim mestima, jer smo videli da je kamenje letelo iznad kuća.

Ministar- situacija koju su inspektori videli, je, da je operater okružio bodljikavom žicom radni prostor. Nakon žalbi je zatvorena jama koja je predstavljala opasnost za stanovnike. Unutar teritorije na kojoj radi kamenolom, primećena je cisterna za prskanje terena protiv prašine, također, operater je dobio naredbu da se strogo pridržava ekološkim uslovima koje je primilo od strane Ministarstva i da će operater biti pod stalnim nadzorom.

Liburn Aliu, - nadovezujući se sa rečima ministra da “*operator poseduje ekološku saglasnost*”, pitao je da li je trebao da se operater snabdeva i sa ekološkom dozvolom, i ako se vrši analiza degradiranja i uticaja na vode, da li je trebao posedovati i integrisanu dozvolu. Dalje, za eksploataciju šljunka po rekama, jer je spomenuo da je Komisija u periodu 2012- 2013.god. nadgledala sprovođenje zakona PUS-u i PBS-u, i tada su primetili da je eksploatacija reka bila veoma alarmantna i da se od tada nastavlja eksploatacija i ništa se nije promenilo. Aliu je pitao,

da li su snabdevani ovi operateri sa ekološkom saglasnosti i dozvolom i ako nisu, zašto im se ne zabranjuje rad?

Spomenuo je i neke slučajeve o integrisanim ekološkim dozvolama za Ferronikel, Rafineriju u Lipljanu, Sankovcu, itd., pitao je da li i one moraju biti snabdevane sa vodnim dozvolama za korišćenje i ispuštanje zagađenih voda i da li ova integrisana dozvola uključuje i vodne dozvole?

Ministar, - o integrisanoj dozvoli, rekao je da se mora održati šira rasprava, dok se za ekološku saglasnost, njima omogućuje početak rada uz uslov da oni na kraju vrše rekultivaciju prostora.

Za eksploatacije šljunka, rekao je da je degradacija reka zabrinjavajuća i da to zahteva veću mobilizaciju, jer oni rade preko noći čak i vikendom. Za to je naveo akciju koja je poduzeta posljednjih dana, zajedno s policijom i NKRM.

Arben Ćitaku, - rekao je da su tehničke procedure regulisane zakonom i da se razlikuju koje operatore treba opremiti 'ekološkim dozvolama' i koje sa 'integrisanim ekološkim dozvolama'. Kamenolomi ne spadaju u kategoriju koja zahteva "integrisane ekološke dozvole". Oni su opremljeni samo 'ekološkim dozvolama'. Prethodno im je data 'ekološka saglasnost', koja je predstavljena na osnovu projekta i treba napomenuti da nijedna ekološka saglasnost nije izdata bez prethodne saglasnosti Skupštine opštine i bez postupka javne rasprave, koja traje 20 dana i naknadno se objavljuje u nacionalnim novinama, na veb stranici Ministarstva i na oglasnoj tabli opštine odakle potiče.

Prema Inspektoratu MSPP-a, postoji 112 aktivnih kamenoloma i 25 od njih je u sudskim postupcima. Dok je on objasnio da su u okviru 'Integrisane ekološke dozvole' integrisane su sve dozvole koje ekonomski operateri moraju imati. Za tehničke detalje, za svaki konkretan slučaj pozivam ih na druge sastanke i sve informacije su javne i dostupne.

Salih Salihu, - od posleratnog vremena nije primećen uticaj Ministarstva za sprečavanje degradacije životne sredine uopšte, i pita se, koliko Ministarstvo doprinosi zaštiti životne sredine za koju je odgovorna? Zatim je rekao da je paradoksalno da kada se daje ekološka saglasnost, operater počinje uništavanjem životne sredine i kao posledica toga, danas se svuda na Kosovu vide "brda su postala šupljina koja mogu progutati sela". Da li postoji strategija Ministarstva za ovo pitanje? U tom kontekstu, on je naveo primer Austrije, gde su za eksploataciju šljunka, otvorili jame na ravnim površinama, onda su to pretvorili u veštačka akumulaciona jezera za rekreaciju.

Na kraju je pitao, koliko je kazni izrečeno 2018. god. operatorima koji koriste šljunak u brdima i rekama?

Ministar, - odgovorio je da stanje nije najbolje na terenu i naglasio je faze snabdevanja sa ekološkom saglasnosti, spomenuvši javnu raspravu sa stanovnicima. Ako postoje kamenolomi gde nije poštovan kriterij javne rasprave sa stanovnicima lokacije gde radi, onda nama kao Ministarstvo pripada odgovornost. To je postupak koji uključuje mnoge aktere, kao što su: opština, građani, dozvola NKRM, koji snabdeva licencijama, i danas niko ne pokreće prst na opštinu koja je dala saglasnost na svojoj teritoriji. U Ministarstvu se žale stanovnici područja u kojima su održane javne rasprave, kako bi ovi operateri radili. Dakle, nije li fer tražiti krivca među mnogim akterima koji imaju odgovornosti i nadležnosti?

Salih Zyba, - rekao je da je on stalno insistirao, da zahteva ovu debatu još pre slučaja Qireza, jer je situacija generalno teška i u drugim mestima i za to je zatražio zajedničko posmatranje terena sa ministarstvom, kako bi se utvrdila situacija.

Kada je reč o spaljivanju šuma, rečeno je da ako šume nisu u nadležnosti Ministarstva, onda je sigurno da je zagađenje vazduha verovatno i pitao je sekretara, koji je nadzorni organ, ako su opštine prevazišle ili prekršile ovaj proces.

Zyba- pitao je, da li ova 25 kamenoloma, koji su u sudskom postupku rade, i da li postoji više od 112 kamenoloma koji rade, jer je to odgovornost ovog ministarstva. (*Arben Ćitaku je dostavio listu operatera*).

Ministar, - pozdravlja ideju poslanika Saliha Zybe i nada da se promeni ovo stanje, ostaje kod parlamentarne Komisije, i mi kao ministarstvo spremni smo da zajedno izađemo na terenu, i svaka dokumentacija koja vam je potrebna, biće vam dostupna.

Predsednik, - rekao je da je Qirez bio razlog za ovo izveštavanje u Komisiji. Mi smo se sastali sa stanovnicima i njihove zabrinutosti su užasne. Oni imaju ozbiljne napomene o zagađenju vode, velikoj prašini, vibraciji, buci. Tamo smo videli velika kamenja u dvorištima kuća. On je predložio da se osnuje komisija ministarstva koja će vršiti merenja zagađenja vode, vazduha, buke, i žele dobiti tačan odgovor o tome šta radi ovaj kamenolom.

Minisar, - rekao je, da je počelo redovno praćenje od strane inspekcije MSPP. Mi razmatramo da li su poštovane sve procedure kada su izdate ekološke saglasnosti. Ako je došlo do kršenja, izveštaj će biti javan. Nakon ovog istraživanja imamo mogućnost da preduzmemo mere i ako nema poboljšanja situacije, može se učiniti povlačenje ekološke saglasnosti.

Liburn Aliu, - diskutovao je o ekološkoj saglasnosti za kompaniju 'Contour Global'. On je rekao da se ne slaže sa njegovim sadržajem, i naveo nekoliko reči iz ove saglasnosti: "da pripremi i sprovede plan za ekološke nesreće", "da se izgradi postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda", "da sprovede kontinuirano praćenje otpadnih voda. itd., i rekao je da se tu govori u opštim crtama kao da je informativno pismo. U tu svrhu treba vršiti konkretnu procenu na unapred pripremljenom elaboratu. Prema tome, kamenolom u Qirezu možemo reći da ima ekološku saglasnost, ali ako ima takvu saglasnost kao "Contour Global", ima dovoljno prostora da deluje.

Arben Çitaku, za 'Contour Global', rekao je da su to uslovi koji se zasnivaju na obimnoj dokumentaciji i za svaki slučaj postoji poseban dosije u ministarstvu. Ono što piše ovde, proizlazi iz detaljnog projekta i pregledano od strane lokalnih, međunarodnih i međunarodnih stručnjaka.

Rekao je da Elektrana još nije izgrađena i mi izdajemo ekološke uslove na osnovu projekta koji je podnela kompanija i postavljamo standarde koji su primenljivi na Kosovu i imaju sve integrisane direktive EU u njima.

Liburn Aliu, - pomenuta saglasnost je važan korak, koji se vrši pre građevinske dozvole i ekološka dozvola se izdaje na kraju, kada se počinje sa radom, a tada je kasno. Zato se ekološka saglasnost vrši na osnovu elaborata i pre toga treba postavljati uslove.

Arben Çitaku, - objasnio je, da je ekološka saglasnost prvi korak za početak izvođenja radova jednog projekta, a nakon toga se podvrgava i drugim procedurama u ovom slučaju postoje i vodne dozvole, građevinske dozvole i faza testiranja, nakon što se počinje sa radom, podleže integrisanoj ekološkoj dozvoli. Ekološka saglasnost se zasniva na profesionalnom izveštaju koji je razmatran od strane stručnjaka i zatim se priprema ova odluka.

Fatmir Gerguri, glavni inspektor NCRM, - obavestio je da je u 2017 i 2018, god. upotrebljeno oko 7 miliona kg. eksploziva za masivna miniranja, ili 1174 ukupna masivna miniranja, za ovu rudarsku aktivnost koju prati inspektorat NCRM, i nemamo nijedan incident, dok incidenti kao u slučaju Qireza mogli su se desiti. Kamenolom u Qirezu, ima dozvolu za rad, miniranje se dogodilo 18. marta 2019. god. a obaveštenje o nesreći dobili smo 19 marta. 2019. god., nakon obaveštenja, stvorili smo stručnu komisiju, profila ovih oblasti; jedan rudar inženjer rudarstva, rudarski geolog i jedan geodeta, koji je vršio merenja, i ne postoji tehnička opravdanost o tome kako je došlo da se kamen od preko 200kg. težine i dužini od 350 metara, nalazi tamo (rekao je da će proslediti Izveštaj e-poštom.

Predsednik, - pitao je, da li je pronađeno kamenje u kućama stanovnika, od eksplozije ovog kamenoloma? Ako da, da li je to dovoljno za pokretanje postupka za povlačenje licence i ko je odgovoran za takve nesreće?

Fatmir Gerguri, - odgovorio je, iako se čini nemogućim, kamenje je iz tog kamenoloma. Ovo je incident i preduzete su mere kao, obustavljanje aktivnosti miniranja minobacača, i on je

odgovoran za posledice koje se dešavaju tokom tog miniranja. Odgovornost direktno pada na kompaniju za miniranje i preduzeće koje minira.

Ganimete Musliu, - pitala je koliko je maksimalno dozvoljena i normalna količina eksploziva u takvim slučajevima kao u Qirezu i da li je ta količina premašena u ovom slučaju i da li je to rezultiralo posledicama? Dok što se tiče velikog kamena koji je leteo kod stanovnika, zahtevala je profesionalnu ekspertizu. Da li se NKRM sastao sa stanovnicima i kako je tretiran njihov problem? O stanju kamenoloma u severnoj Mitrovici, pitala je da li se vrši nadgledanje i koliko je kamenoloma.

Fatmir Gerguri, -rekao je da, *NKRM* je pozvan za profesionalni izveštaj, a mi smo ostavili prostor za forenzičare da se utvrde tačno kako je jedan takav kamen leteo. U svim tehničkim analizama koje su vršene za miniranje, radijus sigurnosti ne prelazi 100 metara. Za količinu upotrebljenog eksploziva, rekao je da je korišteno 4750 kg. eksploziva, dodajući da od 36 miniranja koja su vršena do danas, u Qirezu, nije bilo nijednog incidenta. Mi smo imali jednog inspektora na severu Leposavića, koji nas obaveštava da u severnom delu nema kamenoloma.

Liburn Aliu, - pitao je, da bi rezultirao ovaj slučaj fatalno po ljudske živote, da li bi se zatvorio ovaj kamenolom, i dodao da ako se sada ne preduzimaju mere, može se ponoviti opet.

Fatmir Gerguri, - kod takvih slučajeva, preduzimaju se mere za sprečavanje. Ne dozvoljava se sledeće miniranje, ako se ne preduzimaju konkretne mere, npr. Ograničava se, npr. eksplozivna materija tokom miniranja, vrše se merenja seizmičkih valova od strane licencirane institucije, kompanija mora obezbediti zaštitu zdravlja i života ljudi.

Salih Salihu, - pitao je, koje su mere koje ćete preduzeti u vezi ovoga incidenta?

Fatmir Gerguri: Konkretne mere su, obustavljanje rudarske licencije za 6 meseci i obustava aktivnosti miniranja za dotični kamenolom.

Salih Zyba, - rekao je da je vaš rad usko povezan sa inspektorima rada i pitao je, koje mere poduzimate kako biste sprečili rizik od smrti jer imamo incidenata na radnim mestima u kamenolomu i koje ste kamenolome zatvorili uz izgovor da sprečavate ovaj rizik a nisu preduzete mere, i na kraju je postavio pitanje, da li postoji kamenolom u kojem je vraćeno prethodno stanje, kao što je predviđeno zakonom i šta je učinjeno za one koji nisu ispunili ovu obavezu ?

Fatmir Gerguri, -rekao je da mi preduzimamo mere za zaštitu radnika, one koje nam pripadaju, dok za posao inspektorata, rekao je da 70 % vremena oduzimaju ilegalni operateri, jedan od njih je i ilegalna eksploatacija uglja u Obiliću. On je rekao da su izvršene 90 inspeksijskih aktivnosti u zadnje dve sedmice, i saradujemo sa MSPP, Policijom, Šumskim i opštinskim inspektoratom. Trenutno smo u ovoj akciji i pratimo 3 opštine: Đakovicu, Orahovac i Mališevo, a zatim i druge opštine. Postoje kamenolomi koji su izvršili eksploatacionu aktivnost i izvršili rekultivaciju na najboljem nivou. Imamo kamenolome koji nisu sprovedli rekultivaciju i za to su im obustavljene bankarske garancije (za obaveštenje, rekao je da je u projektu za upotrebu, priložen projekat rekultivacije i bankarske garancije da se osigura da se taj proces sprovede).

Predsednik, - Predložio je da se za temu hidroelektrana, dobiju osnovne informacije od ministarstva, i da se o njima ne raspravlja danas, ali da se o njima raspravlja u narednim sednicama.

Liburn Aliu, - u tom smislu, predložio je da se pored teme hidroelektrana, raspravlja i za sva pitanja vezana za vode, vodne dozvole, vodne saglasnosti, master plan i strategiju za vode.

Salih Zyba, - pitao je ministra za vreme, kada će se proslediti u Skupštini, Izveštaj o stanju Životne sredine, ukazujući na kašnjenja u usvajanju izveštaja za 2017. godinu.

Ministar, - ukratko je informisano, da postoji 7 aktivnih hidroelektrana i da je u postupku još 63, dok u toku 2018. i 2019. godine nema izdatih dozvola i saglasnosti. Dok , Izveštaj o stanju

životne sredine za 2018. god. rekao da će u maju biti pripremljen. On je izrazio spremnost za saradnju i da zajednički tretiraju sve teme.

Sednica je završena u 12:45.časova

Pripremili:

Pomoćno osoblje Komisije.

Predsednik Komisije,

Muharrem Nitaj